

А дданасць любімай справе і беларускаму слову

Што хвалюе настаўніцу роднай мовы?

Існуе думка: маўляў, творчаму чалавеку нельга таптацца на месцы, варта кожныя дзесяць гадоў мяняць месца працы альбо занятак. З чым не пагаджаецца настаўніца беларускай мовы і літаратуры сярэдняй школы № 15 горада Наваполацка Святлана Румянцава, якая асабістым прыкладам і ўласным стаўленнем да любімай справы аспрэчвае гэты пастулат. З ёю мы пагаварылі напярэдадні Дня роднай мовы, які ва ўсім свеце адзначаюць 21 лютага.

▲ На ўроках Святланы Леанідаўны Румянцавай заўсёды цікава і захапляльна

У настаўніцкую прафесію Святлана Леанідаўна прыйшла свядома. Прызнаецца, што якога-небудзь іншага жыццёвага выбару для яе проста не магло быць. Яе заўсёды натхняла праца матулі Лідзіі Маркаўны – настаўніцы матэматыкі

У настаўніцкую прафесію Святлана Леанідаўна прыйшла свядома. Прызнаецца: якога-небудзь іншага жыццёвага выбару для яе проста не магло быць.

і намесніка дырэктара па вучэбнай рабоце Краснапольскай сярэдняй школы Расонскага раёна.

– З ранніх дзіцячых гадоў памятаю яе ўрокі, – згадвае суразмоўца. – Школа працавала па шасцідзёнцы, а наш дзіцячы садок – пяць дзён на тыдзень, і па суботах мама брала мяне з сабой на працу. Я ўсаджвалася на апошняй парце і з заміраннем сэрца сачыла за тым, як яна вядзе ўрок. Вядома, сутнасць тэарэм і аксіём, як і практычна ўсё, аб чым вялася гаворка з вучнямі, мне, дзяўчынцы-дашкольніцы, былі незразумельныя. Але заварожвала іншае – манера паводзін мамы са школьнікамі, яе строгі і ў той жа час мяккі і лагодны голас. Я ўжо тады ўяўляла, што вырасту і таксама буду стаяць перад класам, расказваць хлопчыкам і дзяўчынкам розныя гісторыі, і яны гэтак жа з захапленнем будуць слухаць...

Дарэчы, як пасля высветлілася, прыкладна такія ж думкі апаноўвалі ў дзяцінстве і сясцёр Святланы Румянцавай. Яны таксама выбралі прафесію настаўніка і працуюць у роднай школе ў Краснаполлі. Старэйшая Алена выкладае хімію і біялогію, а малодшая Таісія – географію, з'яўляецца намеснікам дырэктара школы па выхаваўчай рабоце. Святлана ж выбрала беларускую філалогію...

21 лютага – Міжнародны дзень роднай мовы.

Гэты крок таксама быў цалкам усвядомлены. Смак роднага слова, яго мілагучнасць і пяшчотнасць дзяўчыне змагла раскрыць настаўніца беларускай мовы і літаратуры Антаніна Міхайлаўна Данчанка. Але намаганні таленавітага педагога былі б, напэўна, марныя, калі б не асабістая зацікаўленасць яе прадметамі адной з найлепшых вучаніц.

Кнігі – яшчэ адзін жыццёвы спадарожнік Святланы Леанідаўны. Нягледзячы на занятасць школьнымі і грамадскімі справамі, яна заўсёды ў курсе літаратурных навінак. Любіць творы Людмілы Рублеўскай, Андрэя Федарэнкі, Валерыя Гапеева, перачытвае Уладзіміра Караткевіча, Васіля Быкава, Івана Шамякіна...

Наогул жа, як прызнаецца, прызнанасць да літаратуры і любоў да беларускага слова ў яе ад бабулі Валянціны, якая валодала неблагімі паэтычнымі здольнасцямі. Яна друкавалася ў раённай газеце «Камуністычны шлях» (цяпер «Голас Расоншчыны») і нават у абласным «Віцебскім рабочым». Вершы даводзілася рэдагаваць, бо бабулі не хапала ведаў. У дзяцінстве толькі чатыры зімы пашчасціла ёй наведаць школу. А потым ранняя сіроцтва, жыццё ў шматдзетнай сям'і. Рана выйшла замуж...

– Бабуля вельмі хацела, каб і мы, яе ўнучкі, развівалі сябе ў літаратурным рэчышчы, – расказвае Святлана Леанідаўна. – Яна часта мне дэкламавала вершы беларускіх паэтаў, якія ведала на памяць, а таксама, канешне, уласныя творы, спявала народныя песні. Любіў цытаваць вялікія ўрыўкі з паэм класікаў рускай і беларускай літаратуры і мой дзядуля Марк. Гэта з яго вуснаў я ўпершыню

пачула паэму Канстанціна Вераніцына «Тарас на Парнасе» і захапілася...

Святлана Леанідаўна згадвае, што дзядуля чытаў яе на памяць так артыстычна, што душа разгортвалася і перад вачыма паўставалі шматлікія прыгоды галоўнага героя. Здавалася, што ён побач, а палясоўшчык Тарас не хто іншы, як яе дзядуля.

– Магчыма, тады, калі я слухала тых паэтычных чытанні бабулі Валянціны і дзядулі Марка, у маім сэрцы якраз і пачала запальвацца любоў да роднага беларускага слова, – усміхаецца настаўніца.

Неўзабаве ў жыццё Святланы Румянцавай увайшоў Віцебск – адзін з найбольш любімых, горад яе юнацтва. На філалагічным факультэце педагагічнага інстытута імя С.М. Кірава прайшлі студэнцкія гады. Гэта быў час, напоўнены святлом ведаў, шчырым сяброўствам, першымі крокамі да прафесіі і ўзаемным каханнем.

Пасля заканчэння ў 1993 годзе педінстытута яна прыехала ў тагачасны гарадскі пасёлак Баравуха Полацкага раёна. Сёння гэта ўжо мікрараён Наваполацка, а тады паселішча было больш вядома як ваенны гарадок, дзе базіравалася некалькі воінскіх часцей. На службу ў адну з іх – дэсантны полк – накіравалі мужа-вайскоўца. А малады педагог уладкавалася на працу ў мясцовую дзесяцігодку. З таго часу Баравухская сярэдняя школа, якая пасля далучэння гарпасёлка да Наваполацка атрымала новую назву – СШ № 15 – з'яўляецца яе адзіным месцам працы. Дзеля справядлівасці, аднак, трэба зазначыць, што прафесійна заняцця педагогікай Святлане Румянцавай давялося яшчэ за год да пераезду ў Баравуху.

– Працаваць настаўніцай стала на пятым курсе ў сярэдняй школе № 12 Наваполацка, – раскрывае яна «сакрэт» сваёй працоўнай біяграфіі. – У школах Віцебшчыны ў той час чамусьці было шмат вакансій настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры. Таму дзве групы студэнтаў-пяцікурснікаў накіравалі на практычнае навучанне ў тых педагагічных ўстановах, дзе не хапала адпаведных кад-

Святлана Румянцава лічыць, што родная мова не раз'ядноўвае, а збліжае людзей, робіць іх дабрэйшымі і спагадлівымі адно да аднаго.

раў. Мяне прынялі з увагай і клопатам. І дырэктар школы Святлана Іванаўна Драздова, і яе намеснік па вучэбнай рабоце Галіна Васільеўна Ананка падтрымалі, дапамагалі ўсім, чым маглі. Яны, безумоўна, рады былі прыняць мяне і пасля заканчэння вучобы, але ў маім жыцці нечакана з'явілася Баравуха і школа, якой я прысвяціла амаль ужо трыццаць гадоў.

Святлана Леанідаўна жыве ў Наваполацку, ездзіць больш як за 12 кіламетраў на працу ў мікрараён Баравуха, але нічога мяняць не збіраецца – сапраўды параднілася са сваёй школай. А ў той самай, 12-й наваполацкай, настаўніцай англійскай мовы працуе яе дачка Дзіяна. Яна скончыла філфак Віцебскага педагагічнага ўніверсітэта імя П.М. Машэрава і магістратуру пры ім па спецыяльнасці «рамана-германская філалогія».

– Так што праз яе да першай сваёй школы я па-ранейшаму маю нейкае дачыненне, – смяецца Святлана Леанідаўна.

Трэба сказаць, пачынала працоўную дзейнасць (1990-я гады), калі ў краіне былі не толькі эканамічныя праблемы, але і пэўная няўладжанасць грамадства. Старое пакаленне шкадавала аб страце вывераных жыццём савецкіх арыенціраў. Маладыя людзі, наадварот, часцей за ўсё адмаўлялі спадчыну нядаўняга мінулага. Зразумела, што ў такой сітуацыі духоўныя запыты былі зусім не ў прыярытэце ні сярод першых, ні сярод другіх. Але Святлана Румянцава заўсёды верыла, што гістарычная спіраль усё ж выведзе незалежную Беларусь на годны ўзровень развіцця, і яна зойме, як пісаў класік, належны пасад між народамі.

Праца прыносіла радасць. Настаўніцкі калектыў, якім кіраваў Міхаіл Міхайлавіч Лузгін, быў дружны: калегі дапамагалі, кіраўніцтва падтрымлівала. Адным словам, працуй не хачу. І яна старалася. Праз год перспектыва педагога заявілі на ўдзел у рэспубліканскім інавацыйным праекце па арганізацыі сістэмы індывідуалізаванага навучання. Адначасова і школа заваёўвала лаўры, да чаго самае непасрэднае дачыненне мела і настаўніца

▲ Святлана Румянцава – пераможца рэспубліканскага конкурсу прафмайстэрства «Настаўнік года – 2017»

беларускай мовы і літаратуры Святлана Румянцава. Яшчэ ў 1995 годзе Баравухская школа стала лаўрэатам рэспубліканскага конкурсу «Лідар адукацыі», а затым атрымала званне «Школа года – 97» у абласным аглядзе-конкурсе ўстаноў сярэдняй адукацыі. Спадарожнічае поспех калектыву СШ № 15, які ўзначальвае Ірына Уладзіміраўна Васіленка, і сёння. Прынамсі, школа ўпэўнена трымаецца ў пяцёрцы лідараў сярод устаноў адукацыі Наваполацка.

Сама ж Святлана Леанідаўна – лаўрэат наваполацкага гарадскога этапу рэспубліканскага конкурсу «Настаўнік года – 2009». У 2013-м яна стала «Майстрам педагагічнай працы», а праз два гады паспяхова вытрымала экзамен на кваліфікацыйную катэгорыю «настаўнік-метадыст» і перамагла ў гарадскім конкурсе «Эфектыўны настаўнік». Але самае важнае яе прафесійнае дасягненне – удзел і перамога ў рэспубліканскім конкурсе «Настаўнік года – 2017». У гісторыі гэтага творчага саборніцтва педагогаў Беларусі яна з'яўляецца адзіным беларусазнаўцам, хто дасягнуў такога поспеху.

– Заўсёды задаюць пытанне: як удалося перамагчы? – апярэджвае мой намер спытаць менавіта пра гэта Святлана Леанідаўна. – Звышзадачы стаць найлепшай перад сабой не ставіла. Проста хацелася годна прадставіць свой горад і Віцебшчыну. На заключным

этапе нас было 56 настаўнікаў – па восем чалавек з кожнай вобласці і Мінска, якія прадстаўлялі розныя намінацыі. Я выступала ў намінацыі «Руская мова і літаратура, беларуская мова і літаратура». Былі конкурсныя іспыты – два адкрытыя ўрокі, майстар-клас для студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, псіхолога-педагагічнае тэсціраванне і іншыя. У напружанай барацьбе (усе настаўнікі вельмі таленавітыя і творчыя людзі) атрымала перамогу ў сваёй намінацыі і апынулася ў ліку васьмі суперфіналістаў.

Суперфінал, расказвае Святлана Леанідаўна, таксама быў надзвычай цікавы і... хвалючы. На «прэс-канферэнцыі» ўдзельнікі, выцягнуўшы своеасаблівы экзаменацыйны білет, пасля 20-секунднай падрыхтоўкі адказвалі на няпростыя прафесійныя пытанні. Потым міні-ўрок, дзе вучнямі былі самі фіналісты конкурсу. І нарэшце публічнае выступленне на зададзенаму тэму – «Настаўнік учора, сёння, заўтра». Журы палічыла, што менавіта настаўніца з Віцебшчыны справілася найлепш.

Відаць, што пра падзеі трохгадовай даўнасці Святлане Леанідаўне ўспамінаць прыемна. Насамрэч для кожнага прафесіянала такія моманты можна лічыць шчаслівымі. У той жа час яна пераканана: без падтрымкі калег і ўсіх, хто аказваў садзейнічанне, наўрад ці была б тая перамога.

– Пасля конкурсу стала яшчэ больш цаніць сваю школу і людзей, з якімі працую, – зазначае Святлана Румянцава. – Каторы раз упэўнілася, што ў мяне сапраўдныя сябры, якія заўсёды побач. За гэты час я стала больш публічнай асобай. Мяне часта запрашаюць на мерапрыемствы, звязаныя са школай і метадычнай падрыхтоўкай настаўнікаў. Змянілася ступень асабістай адказнасці. Заўсёды займалася самаадукацыяй, але менавіта пасля конкурсу зразумела, што трэба рабіць гэта больш грунтоўна і мэтанакіравана.

На нядаўнім Усебеларускім народным сходзе вядомы педагог мела гонар прадстаўляць настаўніцтва Віцебшчыны.

Лічыць, што гэта была значная падзея ў жыцці краіны. Цяпер варта асэнсаваць усё тое, пра што гаварылі на форуме, і з новымі сіламі брацца за працу. З асаблівым энтузіязмам Святлана Румянцава адзначыла для сябе, што паранейшаму ў прыярытэтах дзяржаўнай палітыкі – адукацыйная сфера, захаванне сямейных каштоўнасцей, эстэтычнае і патрыятычнае выхаванне моладзі, зберажэнне і папулярызацыя культурнай і гістарычнай спадчыны.

Закранулі мы і вельмі блізкую нам абаім праз прафесійную дзейнасць тэму роднай мовы. Святлана Румянцава лічыць, што хоць афіцыйна ў нас дзве дзяржаўныя мовы, беларуская ўсё ж выкарыстоўваецца не так шырока, як тое патрэбна. Але тут шмат чаго залежыць ад кожнага з нас.

– Штогод 21 лютага мы адзначаем Дзень роднай мовы, – гаворыць Святлана Леанідаўна. – Па ўсёй краіне масава праводзяць розныя мерапрыемствы – дыктоўкі, конкурсы чытальнікаў, сустрэчы з пісьменнікамі, па-беларуску пачынаюць «гаварыць» папулярныя тэлепраграмы. Родная мова збліжае людзей, робіць нас дабрэйшымі і спагадлівымі адно да аднаго. Шкада толькі, што такая ўвага да беларускага слова часта гэтым днём і абмяжоўваецца...

Надзвычай негатыўна Святлана Румянцава ставіцца да тых людзей, хто імкнецца выкарыстаць мову ў палітычных мэтах.

– Ніколі наша роднае слова не было агрэсіўным, ваяўнічым, – падкрэслівае Святлана Румянцава. – Яно павінна аб'ядноўваць нацыю, бо ў нас цудоўная духоўная спадчына, і шмат з таго, чым беларусы сёння ганарацца, створана на беларускай мове, тымі, хто лічыў яе сваёй. Маім вучням заўсёды даводжу: трэба кіравацца не інстынктамі, а ўласным розумам. Для мяне няма нічога даражэй за мір, спакой родных і блізкіх, усіх беларусаў. Рада жыць і працаваць у свабоднай і квітнеючай краіне. І кожнаму з беларусаў трэба вельмі асэнсавана ставіцца да ўсяго, што адбываецца.

Сяргей ЖОЛУД